

Korzystanie z materiałów w archiwum państwowym – dawniej i dziś

Wszystkie materiały w każdym archiwum państwowym są dostępne dla każdego, bez żadnych dodatkowych upoważnień. Wyjątkiem są przypadki, gdy:

- materiały te zawierają dane osobowe (dotyczy to tylko osób żyjących, a więc niewielkiego procentu zasobu, z ostatnich kilkudziesięciu lat)
- zawierają tajemnice chronione prawem (bardzo rzadki przypadek)
- oryginał jest zniszczony lub w trakcie konserwacji (trzeba mieć pecha, żeby tak trafić)
- zakaz udostępniania zawarto w umowie depozytu (teoretycznie możliwe, ale praktycznie niespotykane).

Aby dotrzeć do szukanej informacji, posługujemy się dostępnymi pomocami archiwalnymi:

- spis zespołów
- inwentarz archiwalny
- inne pomoce, jak: skorowidze, indeksy, przewodniki (rzadziej spotykane).

Coraz więcej inwentarzy wszystkich archiwów państwowych w Polsce dostępnych jest online (www.szukajwarchiwach.pl). Niektóre nawet ze skanami całych jednostek archiwalnych. To znacząco ułatwia i przyspiesza kwerendy w archiwach.

Jak wygląda to od strony praktycznej?

1. Kiedyś należało przyjechać do archiwum. Dziś z jednego miejsca mamy dostęp do wszystkich archiwów.
2. Zaczynało się od zgłoszenia użytkownika i przeglądania zeszytu ze spisem wszystkich zespołów archiwalnych. Dziś spis zespołów wygląda np. tak: <http://www.szukajwarchiwach.pl/45#tabZasoby>
3. Jeśli zespół nas zainteresował, prosiliśmy o inwentarz. Dziś po prostu klikamy w nazwę i otrzymujemy wstęp z inwentarzem w domu: http://www.szukajwarchiwach.pl/45/1/0/?q=XARCHro:45+XTYPEro:zesp&order=syg_order&wynik=1&rpp=15&page=1#tabZespól
4. Inwentarze dużych zespołów często dzielone były na tomy i ich przeglądanie trwało wiele godzin. W ten sposób jeden dzień kwerendy mieliśmy z głowy. Dziś przed wyjazdem przeglądamy inwentarz: http://www.szukajwarchiwach.pl/45/1/0/?q=XARCHro:45+XTYPEro:zesp&order=syg_order&wynik=1&rpp=15&page=1#tabJednostki
5. Potem następowało wypisywanie rewersów, które były realizowane czasem dopiero następnego dnia. Dziś rewersy możemy ściągnąć ze strony archiwum: <http://opole.ap.gov.pl/zasob/formularze.html>, wypełnić w domu, a nawet przesłać mailem, aby jednostki już czekały.
6. Biorąc pod uwagę, że coraz więcej materiałów zostało zdigitalizowanych. Możemy od razu dostać jednostkę bez wyjeżdżania do archiwum. Nawet jeśli miałyby to być skan z mikrofilmu:

<http://www.szukajwarchiwach.pl/45/22/0/1/1#tabSkany>

A jeśli nie chcemy szukać tradycyjnie, po strukturze zasobu archiwalnego, wpisujemy szukane hasło w wyszukiwarkę i mamy wszystkie wyniki, do tego ze wszystkich archiwów w Polsce – od razu. Przykładowo dla hasła „Opole”:

<http://www.szukajwarchiwach.pl/search?q=Opole>

Aby zawęzić wyniki do Archiwum Państwowego w Opolu, dodajemy filtr „Archiwum”, znajdujący się w kolumnie po lewej stronie.

[Identyfikacja kancelarii za pomocą narzędzi informatycznych](#)

Digitalizacja starych rękopisów i poddanie ich analizie komputerowej może ujawnić ukryte dotychczas – nawet przed czujnym okiem badawcza – elementy krytyki źródłowej. Dzięki technice rozpoznawania fragmentów obrazu (iluminacji oraz kształtów liter) i porównywania wzorców, można uchwycić np. ich elementy wspólne, co może świadczyć o tym, że powstały na tym samym terenie lub wręcz w tej samej kancelarii.

Tego rodzaju projekty (jak np. eCodicology w ramach którego zamierza się dokonać porównania ok. 170 tys. stron rękopisów z opactwa benedyktyńskiego św. Macieja w Trewirze z okresu od VIII do XVI wieku) stają się coraz liczniejsze, a narzędzia które dzięki nim powstają – coraz lepsze. Nadal jednak to człowiek ma decydujący głos w sprawie proveniencji zespołowej lub pertynencji terytorialnej danego manuskryptu. Tym bardziej, że – [jak podaje Bawarska Biblioteka Państwowa](#) – zaledwie 4,5 tys. manuskryptów zostało dotychczas zdigitalizowanych z ogólnej sumy 60 tys. znajdujących się na terenie Niemiec.

Dla zwolenników automatycznego rozpoznawania najstarszych tekstów za pomocą narzędzi informatycznych również brak dobrych wieści, gdyż – jak twierdzi kierownik projektu eCodicology, Carolin Schreiber – nie będzie to możliwe w

najbliższej przyszłości.

Źródło: [heise.online, Der Name der Rose: Informatiker enträtseln alte Manuskripte](#) (online 24.02.2015)